

Monitoring Lasów HCVF w 2022 r.

Kategoria 1.1.a. - Lasy w rezerwach przyrody oraz lasy w parkach narodowych.

W lasach kategorii 1.1.a. w roku 2022 szkody istotnie wpływające na ich walory ochronne wystąpiły w piętnastu rezerwach przyrody. W rezerwach Nadleśnictwa Bielsko istotnym zagrożeniem była penetracja terenu przez turystów w okresie wysypu grzybów, zaśmiecanie, a także zamieranie świerczyn i jesionów. Sukcesja So i Brz oraz okresowe obniżenie wód to zagrożenia dla torfowiska w rezerwacie „Rotuz”. W rezerwacie „Rogalice” na terenie Nadleśnictwa Brzeg istotne zagrożenie stwarzają rośliny inwazyjne i synantropijne. W rezerwacie „Barucice” występuje zamieranie jesionu i dębu. Nadmierna ilość samosiewu grabowego utrudnia wzrost roślin dna lasu. Zbuchtowane zostało stanowisko kukulki Fuchsa i lili złotogłów. Złomy i wywroty występują na całej powierzchni tego rezerwatu. W rezerwacie „Leśna Woda” widoczne jest oddziaływanie leja depresji kopalni piasku w Leśnej Wodzie. Wydzielanie się posuszu bukowego i dębowego ma miejsce w rezerwacie „Lubsza”. Wydzielanie posuszu dotyczy także rezerwatu „Przylesie”, gdzie ponadto występuje zamieranie jesionu. W rezerwach Grapa i Gawroniec, ustanowionych w Nadleśnictwie Jeleśnia, istotnym problemem jest gradacja owadów, wiatrolomy, wiatrowały i antropopresja, szczególnie widoczna w tym pierwszym rezerwacie. W rezerwacie Gawroniec słabo odnawia się jodła co spowodowane jest dużym zwarcim i ekspansywnym odnowieniem buka. W rezerwacie Las Dąbrowa na terenie Nadleśnictwa Rudziniec ekspansja rdestowca spowodowała degradację siedliska przyrodniczego. Na terenie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie w rezerwacie „Rozumice” istotne zagrożenie związane jest z zamieraniem jesionu i degradacją siedlisk. Na terenie rezerwatów Nadleśnictwa Opole tj. „Prądy” i „Srebrne Źródła” istotnymi zagrożeniami są zakłócenia poziomu wód gruntowych, a także zamieranie jesionów spowodowane chorobami grzybowymi.

Kategoria 1.1.b. - Lasy w parkach krajobrazowych oraz w strefach „ochrony krajobrazowej” parków narodowych i rezerwatów przyrody.

Lasy położone na terenie Nadleśnictwa Bielsko w Beskidzie Śląskim i Beskidzie Małym są stale narażone na działanie czynników biotycznych, abiotycznych i antropogenicznych. Istotne w ubiegłym roku były następujące czynniki: penetracja lasu przez turystów i zbieraczy płodów runa leśnego, nielegalny ruch pojazdów mechanicznych i rowerów, wydzielanie się posuszu świerkowego, zamieranie jesionu, zaśmiecanie lasu, wywroty i złomy w wyniku porywistych wiatrów, a także fragmentacja siedlisk w wyniku rozbudowy infrastruktury technicznej i turystycznej. Na terenie Nadleśnictwa Brzeg w Stobrawskim Parku Krajobrazowym wystąpiły następujące zagrożenia: zamieranie jasionu, dębu, brzozy, sosny spowodowane zmianami klimatycznymi, chorobami grzybowymi oraz jemiołą w drzewostanach sosnowych. W leśnictwie Nowy Świat na uprawach leśnych ekspansywnie występuje

przymiotno kanadyjskie. W północno wschodniej części leśnictwa występują pędraki. Lokalne podtopienia występują w leśnictwie Kuźnica Katowska a także w leśnictwie Kurznie. W tym ostatnim, występuje także zagrożenie pożarowe, szkodniki wtórne oraz zaburzenia w bilansie wodnym. W części Stobrowskiego Parku Krajobrazowego położonej na terenie Nadleśnictwa Namysłów w leśnictwie Starościan i leśnictwie Siemysłów, występuje jemiola, posusz, okresowe podtopienia, zalewiska. W Nadleśnictwie Olkusz rozjeżdżanie quadami i motorami crossowymi powoduje degradację siedlisk w leśnictwach: Pomorzany, Żurada i Sierbowice. Fragmentacja terenów parków krajobrazowych jest spowodowana także budową obwodnicy Zawiercia. Na terenie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie w leśnictwie Stanica na powierzchni 0,15 ha stwierdzono zalanie wodą przez bobry, wydzielanie posuszu sosnowego i olchy. W Nadleśnictwie Siewierz w leśnictwie Włodowice w otulinie Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd istotnym zagrożeniem jest wzmożony ruch turystyczny. Na terenie Parku Krajobrazowego Beskidu Małego w granicach leśnictwa Mucharz Nadleśnictwa Sucha zagrożeniem dla lasów chronionych w parkach krajobrazowych jest antropopresja, zwiększony ruch turystyczny, zaśmiecanie terenu przy szlakach turystycznych i w miejscach występowania grzybów. Z uwagi na nielegalne wjazdy motocykli crossowych tworzą się koleiny i niszczone jest runo leśne. Biotycznym czynnikiem powodującym zagrożenie w tym leśnictwie jest jemiola, która powoduje wydzielanie się posuszu jodłowego. Istotny wpływ na walory ochronne lasów HCVF kategorii 1.1.b. Nadleśnictwa Żłoty Potok w leśnictwach Dębowiec, Stawki, Kamienna Góra, Dąbrowa, Zrębice ma zagrożenie spowodowane działalnością chrabąszcza majowego i chrabąszcza kasztanowca.

Kategoria 1.2. - ostoje zagrożonych i ginących gatunków.

Uszkodzenia w tej kategorii lasów na terenie Nadleśnictwa Brzeg w Leśnictwie Kuźnica Katowska na Karłowickich Łąkach wystąpiły w związku z zanikaniem krwiściągu, rośliny niezbędnej do rozwoju modraszków. W strefach ochrony bielika i bociana czarnego zagrożenie stanowi penetracja miejscowej ludności, ale także wydzielanie się posuszu. W leśnictwach: Rogalice, Barucice, Dobrzyń osłabienie drzewostanów wynika z: wahań oraz obniżenia stanu wód gruntowych, niekorzystnego wpływu stawów rybnych, chorób grzybowych powodujących zamieranie jesionu, zamierania dębu i olszy, a także szkód wyrządzonych przez zwierzynę w roślinach chronionych i wskaźnikowych. W leśnictwie Nowy Świat występuje zgryzanie odnowień bukowych przez sarny i jelenie. W leśnictwie Kurznie w płatach siedliska przyrodniczego 3150 Starorzeczka i naturalne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*, obserwowany jest nadmierny rozwój glonów w zbiornikach wodnych i brak tlenu. Zagrożenie dla jęczyczki syberyjskiej występującej w Nadleśnictwie Koniecpol stanowi okresowe zalewanie stanowiska tej rośliny powodowane działalnością bobrów oraz intensywnymi opadami deszczu. Na terenie Nadleśnictwa Lubliniec w leśnictwie Łopian zaobserwowano degradację siedliska na powierzchni 0,02 ha spowodowana nadmiernym zalaniem drzewostanu i w konsekwencji rozpoczęciem rozpadu.

W leśnictwach: Świty i Siemysłów na terenie Nadleśnictwa Namysłów zaobserwowano zamieranie buka i jesionu, a także występowanie jemioly. Pierwotną przyczyną tego zjawiska jest susza. Na terenie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie w leśnictwie Nędza stwierdzono wydzielanie się posuszu z powodu występowania przyplaszczka, kornika ostrozębnego i jemioly. Na terenie Nadleśnictwa Siewierz stwierdzono zmianę stosunków wodnych polegającą na osuszeniu terenu i sukcesję niepożądanych gatunków. Natomiast na terenie Nadleśnictwa Sucha stwierdzono wydzielanie się posuszu świerkowego na skutek działalności korników.

Kategoria 2. Kompleksy leśne odgrywające znaczącą rolę w krajobrazie, w skali krajowej, makroregionalnej lub globalnej.

Na terenie Nadleśnictwa Sucha w obszarach Natura 2000 Pasma Policy, Na Policy, Babia Góra oraz Beskid Mały odnotowano wydzielanie się posuszu świerkowego na skutek działalności korników.

Kategoria 3.1. Ekosystemy skrajnie rzadkie i ginące, marginalne z punktu widzenia gospodarki leśnej - buczyny storczykowe, świetliste dąbrowy, lasy zboczowe, bory, brzeziny i świerczyny bagienne.

Na terenie Nadleśnictwa Bielsko w Leśnictwach: Lipnik, Bystra, Zabrzeg, Kamienica Wielka Łąka i Jaworze zidentyfikowano zagrożenia wynikające z penetracji lasu przez turystów, nielegalnego ruchu pojazdów mechanicznych i rowerów, wydzielania się posuszu świerkowego, zaśmiecania lasu, wywrotów i złomów w wyniku porywistych wiatrów. Na terenie Nadleśnictwa Zawadzkie, w Leśnictwie Zarzeczce, stwierdzono suszę glebową na powierzchni 19,27 ha.

Kategoria 3.2. - Ekosystemy rzadkie i zagrożone w skali Europy, lecz w Polsce pospolitsze i występujące wielkoobszarowo, stanowiące ważne obszary gospodarki leśnej - grądy, buczyny, jedliny, łągi, świerkowe bory górnoeregłowe, dolnoeregłowe bory jodłowo - świerkowe.

Na terenie Nadleśnictwa Bielsko zagrożeniem na siedliskach przyrodniczych jest penetracja lasu przez turystów, nielegalny ruch pojazdów mechanicznych i rowerów, urbanizacja terenów przyległych do lasu, wydzielanie się posuszu świerkowego, zamieranie jesionu, zaśmiecanie lasu, a także wywroty i złomy pojawiające się w wyniku porywistych wiatrów oraz zmiana stosunków wodnych. Na siedliskach przyrodniczych w obszarze Natura 2000 Lasy Barucickie na terenie Nadleśnictwa Brzeg w Leśnictwach: Rogalice, Barucice, Dobrzyń, stwierdzono osłabienie drzewostanów w wyniku wahaniami oraz obniżonego stanu wód gruntowych. Niekorzystny wpływ na siedliska mają tu również stawy rybne. W wyniku chorób grzybowych nasila się zamieranie jesionu, dębu i olszy. Występują także szkody wyrządzone przez zwierzynę w roślinach chronionych i wskaźnikowych. Zgryzanie odnowień bukowych przez jeleniowate, wystąpiło na siedliskach kwaśnych buczyn

w leśnictwie Nowy Świat. Siedlisko kwaśnych buczyn jest zagrożone również w leśnictwie Lubsza, gdzie drzewostany te są osłabione w wyniku obniżonego poziomu wód gruntowych. Wydziela się posusz bukowy i dębowy. Obniżenie poziomu wód gruntowych jest również przyczyną osłabienia grądów środkowoeuropejskich i subkontynentalnych w leśnictwie Kuźnica Katowiska. Wydziela się tu posusz sosnowy, zamierają krzewy i trawy, występują lokalne podtopienia, wywały. W leśnictwie Kurznie utrzymująca się susza i wysoka temperatura spowodowały nadmierny rozwój glonów w zbiornikach wodnych zbiorowisk starorzeczy i naturalnych eutroficznym zbiorników wodnych z *Nympheion*, *Potamion*. Zmienne wilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*), niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie w leśnictwie Kurznie mają zubożoną szatę roślinną z uwagi na niedobór opadów atmosferycznych i obniżenie poziomu wód gruntowych. Również grądy, kwaśne dąbrowy oraz łągi w tym leśnictwie osłabione są w wyniku obniżenia poziomu wód gruntowych. Drzewostany atakowane są przez szkodniki wtórne i choroby grzybowe. Licznie wydziela się posusz. Występują tu także złomy i wywroty. W leśnictwie Stobrawa na obszarze Natura 2000 Grądy Odrzańskie, w wyniku ścinki drzew przez bobry, podtopione zostały kwaśne dąbrowy, grądy środkowoeuropejskie, oraz łągi wierzbowe, jesionowe, jesionowo - olszowe. Działalność bobrów spowodowała szkody również w drzewostanach leśnictwa Kurznie. W łągach topolowych występuje pomór topoli. Obserwuje się usychanie koron i występowanie jemioli. Wydziela się również posusz jesionowy i brzoźowy. Na siedliskach przyrodniczych w Nadleśnictwie Katowice znaczące są zagrożenia antropogeniczne, w tym zakłócenia poziomu wód gruntowych, zaśmiecanie lasu, wydeptywanie, niszczenie i przekształcanie ściółki i runa leśnego. W siedliskach przyrodniczych Nadleśnictwa Kłobuck wystąpiły podtopienia przez bobry na powierzchni 1,60 ha. W leśnictwie Świerkle Nadleśnictwa Zawadzkie na powierzchni 3,85 ha stwierdzono obecność bytowania bobra europejskiego co powoduje okresowe zalewania i wahania poziomu wód. Na terenie Nadleśnictwa Namysłów, w leśnictwach: Świty, Staroścín, Ziemielowice występuje zamieranie jesionu, zalewiska, jemiola. Na obszarach Natura 2000: Las Tworkowski w leśnictwie Ponięcice oraz Rozumicki Las w leśnictwie Baborów, na terenie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie znaczącą przyczyną degradacji siedlisk jest zamieranie jesionu. Występują tu wywroty i złomy. Ponadto obserwowany jest naturalny rozpad drzewostanu oraz zalanie wodą. Na siedliskach buczyn oraz boru górnoreglowego w obszarze Natura 2000 Na Policy, na terenie Nadleśnictwa Sucha, na skutek działalności korników wydziela się posusz świerkowy. Na terenie Nadleśnictwa Opole w leśnictwie Dąbrowice istotnym zagrożeniem są zakłócenia poziomu wód gruntowych.

Kategoria 4.1. - lasy wodochronne.

Istotne zagrożenia dla tej kategorii lasów HCWF wystąpiły na powierzchni 9754,10 ha w Nadleśnictwie Bielsko, gdzie znaczącą rolę odgrywają czynniki antropogeniczne takie jak: penetracja lasu przez turystów i zbieraczy płodów runa leśnego, nielegalny ruch pojazdów mechanicznych i rowerów, zaśmiecanie lasu, fragmentacja siedlisk

w wyniku rozbudowy infrastruktury turystycznej, rozpalanie ognisk w miejscach do tego nieprzeznaczonych. Zidentyfikowano tu również zagrożenia biotyczne i abiotyczne, takie jak wydzielanie się posuszu świerkowego, zamieranie jesionu, wywroty i złomy w wyniku porywistych wiatrów. Na terenie Nadleśnictwa Brzeg w lasach wodochronnych stwierdzono zakłócenia poziomu wód gruntowych, osłabienie drzewostanów, szkodniki wtórne, choroby grzybowe, zamieranie jesionów, liczne wydzielanie się posuszu sosnowego i brzoźowego, zamieranie dębu, pędraki. Cyklicznie występują tu silne wiatry. Niekorzystny jest wpływ stawów rybnych na stosunki wodne. Występują lokalne podtopienia, szkody wyrządzone bobrów. W lasach wodochronnych Nadleśnictwa Gidle poważnym zagrożeniem antropogenicznym, występującym na powierzchni 4132 ha jest zakłócenie stosunków wodnych. Na terenie Nadleśnictwa Chrzanów w leśnictwie Bobrek, na obszarze szkód górniczych, na powierzchni 2,05 ha stagnuje woda. Na terenie Nadleśnictwa Kędzierzyn, występuje obniżenie poziomu wód gruntowych, susza glebowa, a także negatywny wpływ strefy przemysłowej. Na terenie Nadleśnictwa Kłobuck w leśnictwie Rybno wystąpiły istotne szkody wyrządzone przez bobry w postaci podtopień na powierzchni 2,53 ha. W leśnictwie Łopian i leśnictwie Kokotek Nadleśnictwa Lubliniec stwierdzono zalanie drzewostanów w konsekwencji czego postępuje ich rozpad. Na terenie Nadleśnictwa Namysłów w leśnictwach Gola, Świty, Starościn, Wołczyn i Siemysłów zagrożeniem są podtopienia, zamieranie jesionu i olchy, susza, występowanie jemioli, okresowe zalewanie, szkody od wiatru. Na terenie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie w leśnictwie Baborów istotnym zagrożeniem dla walorów ochronnych lasów wodochronnych jest zamieranie jesionu, i degradacja siedlisk. Na terenie Nadleśnictwa Sucha istotnym zagrożeniem dla lasów wodochronnych jest wydzielanie się posuszu jodłowego w wyniku porażenia przez jemiolę w leśnictwach Mucharz, Budzów, Stryszawa. Na terenie Nadleśnictwa Opole w leśnictwie Dębska Kuźnia zagrożeniem jest chrabąszcz majowy i zamieranie jesionu.

Kategoria 4.2. - lasy glebochronne.

Istotne zagrożenia dla tej kategorii lasów HCVF wystąpiły w Nadleśnictwie Bielsko, w leśnictwach Lipnik, Straconka, Bystra, Biła, Salmopol, gdzie zidentyfikowano penetrację lasu przez turystów, nielegalny ruch pojazdów mechanicznych i rowerów, wydzielanie się posuszu świerkowego, zaśmiecanie lasu, wywroty i złomy w wyniku porywistych wiatrów. Problem stanowi także rozbudowa infrastruktury turystycznej i zmiana stosunków wodnych. W lasach glebochronnych Nadleśnictwa Namysłów zidentyfikowano zagrożenia w leśnictwie Świty w postaci suszy, występowania jemioli, zamierania buka i jesionu. W leśnictwie Pomorzany Nadleśnictwa Olkusz na powierzchni 960 ha widoczne jest oddziaływanie leja depresji powstałego w wyniku działalności kopalni. W leśnictwie Baborów na terenie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie zagrożeniem dla walorów ochronnych lasów glebochronnych jest zamieranie jesionu, topoli, erozja wodna i degradacja siedlisk. Istotne zagrożenia w postaci: zamierania jesionu i wydzielania się posuszu świerkowego na skutek

obecności korników występują w leśnictwach Lachowice, Roztoki i Jasień Nadleśnictwa Sucha.

Kategoria 6 - lasy kluczowe dla tożsamości kulturowej lokalnych społeczności.

Zaśmiecanie lasu występuje w leśnictwie Zadole Nadleśnictwa Katowice w miejscu posadowienia krzyża i głazu, upamiętniających żołnierzy AK. Na terenie Nadleśnictwa Kędzierzyn w leśnictwie Czajka występuje silna penetracja ludzi w lasach HCVF kategorii 6. W Nadleśnictwie Olkusz leśnictwie Żurada zagrożenia dla walorów ochronnych lasów kluczowych dla tożsamości kulturowej lokalnych społeczności jest niszczenie obiektu wskutek jazdy quadami i crossami.